Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Joxe Mari Urola Oiartzabal Bekaixtei

Andoain, Gipuzkoa
(1934-2016)

Aurkibidea

Biografia

Andoaingo Bekaixtegi izeneko baserrian jaio eta bizi izan zen haurtzaroan. Ama zuen andoaindarra, Miranda baserrian jaio eta gero, Bekaixtegira bizitzera joandakoa. Aita, berriz, Aldabakoa zuen. Lau arreba eta bera bizi izan ziren gurasoekin baserrian eta txikitan ondo ikasi zuten behiak gobernatzen. Sasi errota deituriko etxean ikasi zuten txikiak zirela, eta geroago joan ziren herriko eskolara; han erdaraz zerbait gehiago ikasi zuten. Leitzaran paper-fabrikan egin zuen lan erretiratu zen arte.
Andoainen bizi izan da beti.

Zintak

AND-026

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Ansa, Ainhoa
- **Data**: 2010-07-06
- **Iraupena**: 102 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Idoia

Pasarteak

1. Lau arreba

- **Erref**: AND-026/002
- **Iraupena**: 0:02:55. **Hasi**: 00:00:30. **Bukatu**: 00:03:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Aita Aldabakoa zuen eta ama Andoaingoa, baserrikoa, Miranda baserrian bizitua. Bekaiztegira ezkondu zen, eta hantxe jaio zen bera. Jaioteguna. Lau arreba eta bera ziren. Zaharrena moja joan zen; haren kontuak.

2. Arrebak zein lanetan ibili ziren

- **Erref**: AND-026/003
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:03:25. **Bukatu**: 00:05:00

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Bigarren arreba baserriko lanetan ibiltzen zen. Hirugarrena, berriz, neskame joan zen 11 urterekin. Bi arreba ibili ziren zerbitzen, baita moja joan zena ere.

3. Arreba gazteena ere neskame

- **Erref**: AND-026/004
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:05:00. **Bukatu**: 00:07:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Arreba gazteenaren kontuak. Leizaran papel lantegian ibili zen lanean bera. Arreba ere han sartu nahi zuten gurasoek, baina berak ez: neskame moduan gehiago ikasiko zuela eta, Donostiara bidali zuten. Etxeko lanak egiten ikas zezan. Orain ere emazteak prestatzen dio bazkaria.

4. Urik ez etxean

- **Erref**: AND-026/005
- **Iraupena**: 0:03:01. **Hasi**: 00:07:15. **Bukatu**: 00:10:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Etxeko lanak egitea nekezagoa zen lehen. Urik ez zuten etxean. Iturrira joaten ziren. Kanalera joaten zen garbitzera eta igerian ikastera. Dutxarik ez zen orduan.

5. Baserrian dirurik ez

- **Erref**: AND-026/006
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 00:10:16. **Bukatu**: 00:12:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ekonomia eta industria » Boom industriala
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Umeak zirenean, dirurik ez zen baserrian. Lantegian hasi zirenean, hasi ziren dirurik ikusten. Lau behi zituzten. Aitak obretan egiten zuen lana, han eta hemen; zentralean ere aritu zen. Artoa zuten etxean, esnea eta babarruna ere bai. Txerria hiltzen zuten.

6. Babarruna entregatu beharra; kaletarren gosea

- **Erref**: AND-026/008
- **Iraupena**: 0:02:23. **Hasi**: 00:12:58. **Bukatu**: 00:15:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerraostean, babarruna eta artoa entregatu behar izaten zuten alhondegira. Kaletarrak joaten zitzaizkien, janari eske. Amaren lagunak ere joaten ziren baserriko lanekin laguntzera, eta amak zerbait ematen zien.

7. Lurra lantzeko prozesua

- **Erref**: AND-026/012
- **Iraupena**: 0:03:27. **Hasi**: 00:17:06. **Bukatu**: 00:20:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Baserriko lanak. Lurra lantzeko, goldea, hesia, harria, karramarroa eta alper-harria erabiltzen zituzten. Lurra lantzeko prozesua azaltzen du, artoa jartzeko nola prestatzen zuten. Traktoreak soroa zikin uzten du. Belarra eskubarearen batzen zuten. Idiak eta behiak erabiltzen zituzten.

8. Esne behiak eta txekorrak; behiak zezenetara eramatea

- **Erref**: AND-026/013
- **Iraupena**: 0:03:36. **Hasi**: 00:20:33. **Bukatu**: 00:24:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Esne behiak zituzten. Goizean jetzi, eta mendira joaten ziren garotara. Behi gogorrak izaten ziren, lanerako ere balio zutenak. Txekorrak hazten zituzten. Zezenetara eramaten zituzten, Iztueta-Txiki eta Larramendi baserrietara. Berak eramaten zituen. Nola jakiten zuten noiz eraman: "Hau susa ziok!". "Biga" behi bihurtzen da.

9. Behia zezenetara eramatearen arriskuak

- **Erref**: AND-026/014
- **Iraupena**: 0:01:29. **Hasi**: 00:24:09. **Bukatu**: 00:25:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Bizilagunari gertatu zitzaiona, behia zezenetara zeramala. Behiak gainera salto egin, eta saihetsak puskatu. Hori berriz ez gertatzeko asmatu zuena.

10. Txekorrak jaiotzeko unea

- **Erref**: AND-026/015
- **Iraupena**: 0:03:31. **Hasi**: 00:25:38. **Bukatu**: 00:29:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Umatutako behiak berdin-berdin erabiltzen zituzten lanerako. Txekorrak jaiotzeko unean auzokoak joaten ziren laguntzera. Bizilagunaren bigantxa erosi zuen, umatuta, eta txekorra ezin atera, larri ibili ziren. Candido albaitaria eraman zuten azkenean, eta injekzioa eman zion.

11. Txekorrak jaiotzeko unea II

- **Erref**: AND-026/016
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:29:09. **Bukatu**: 00:30:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Injekziorik ez zen garaian, askotan hil egiten ziren. Biga eta txekorra, biga hil zirenekoa kontatzen du.

12. Botila bat ardo behiari

- **Erref**: AND-026/017
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:30:40. **Bukatu**: 00:32:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Txekorra amak garbitzen zuen. Esnea edanarazi, gero. Ardoa ematen zitzaion behiari, indartzeko. Karena zakurrei ematen zieten.

13. Behia antzutzea komeni, indartzeko

- **Erref**: AND-026/018
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:32:07. **Bukatu**: 00:34:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Behia berriz umatzeko baldintzak. Antzutu egiten ziren, zazpi hilabetera: haragia indartu egiten zitzaien hala. Oraingo behi pintoak ez dira antzutzen.

14. Egungo behiak, ezin antzutu

- **Erref**: AND-026/019
- **Iraupena**: 0:01:48. **Hasi**: 00:34:37. **Bukatu**: 00:36:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak

Laburpena:
Azkenengo behiaren kontuak. Astesun erosi zuen. Txekor ederra egin zuen. Baina gero ezin zuen antzutu. Azkenean "txorizeriara" eraman behar izan zuen.

15. Behien gaixotasunak: errape-miña, haizatzea...

- **Erref**: AND-026/020
- **Iraupena**: 0:03:26. **Hasi**: 00:36:25. **Bukatu**: 00:39:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Behien gaixotasunak. Errape-mina, behiak gaizki jetziz gero. Lanparoia ez du etxean ezagutu, baina entzun bai; lipuba ere bai. Beroa janez gero, behia "haizatzea" ere gerta daiteke. Hausnarrik egiten ez duen behia.

16. Behin gaixotasunak: txuringa, napar-miña, karetxak

- **Erref**: AND-026/021
- **Iraupena**: 0:04:34. **Hasi**: 00:39:51. **Bukatu**: 00:44:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
"Txuringa" ateratzea zer den. "Napar-miña". Behien karetxak edo "katxuak". Ukendu batekin joan zitzaizkion. Zapoa jarrita egin zuen proba aurretik, baina alferrik.

17. Garotara mendira, behiei azpiak egiteko

- **Erref**: AND-026/022
- **Iraupena**: 0:04:01. **Hasi**: 00:44:25. **Bukatu**: 00:48:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Behiei lo-lekua nola egin: garoa, ote belarra... orain lastoa eta zerrautsa. Garotara joaten ziren mendira. "Lotiak" markatuta izaten ziren, garotarako. Gurdiarekin, segarekin eta higitaiarekin joaten ziren. Garoa lehortzean, metak egin. "Iñaurkiña".

18. Garo meta nola egin

- **Erref**: AND-026/023
- **Iraupena**: 0:05:13. **Hasi**: 00:48:26. **Bukatu**: 00:53:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Garo meta nola egiten zuten azaltzen du. "Zuntoia" eta "txardama". Meta belarrari zakua jartzen zioten, garo metari ez. Egurrak jartzen zizkieten zintzilik.

19. Ganaduaren jatena

- **Erref**: AND-026/024
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:53:39. **Bukatu**: 00:55:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Ganaduaren jatekoa. Arbia, erremolatxa, pagotxa... eta belar ondua neguan. Belar meta egiten zuten.

20. Etxearen egitura; ganbaran zer gorde

- **Erref**: AND-026/025
- **Iraupena**: 0:03:55. **Hasi**: 00:55:20. **Bukatu**: 00:59:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Mandioa etxeko sarrera da. Etxearen egitura. Ganbara. Artoa, baratxuria eta babarruna nola gorde. Leka barruan sartuta gordetzen den babarruna, aletu gabe. Artoa nola aletzen zuten, mazoarekin jota. Lokotsak. Babarruna nola aletu eta haizatu.

21. Errotara, artoarekin, gero taloa egiteko

- **Erref**: AND-026/026
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:59:15. **Bukatu**: 01:00:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Errotara Andoaindik Zizurkilera joaten ziren, Loidi errotara. Irin ona egiten zuten han. Ogirik ez zen, eta taloa egin behar. Sardina zaharrak erdibana jaten zituzten.

22. Eskolan gutxi baina toki askotan

- **Erref**: AND-026/029
- **Iraupena**: 0:04:46. **Hasi**: 01:02:16. **Bukatu**: 01:07:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskolan Sasierrotan ibili zen, maistra batekin, Jaunartzea egin arte; bi ahizpa ziren (Dolox eta Maxima), eta eskola euskaraz. Gero, herriko eskolan, erdaraz, maisuarekin (Abrego). Gau eskolan ere ibili zen, negu batean. Erdaraz ez zekien. Lantegian lana egiteko ez zegoen ikasi beharrik. Orain ez da hala.

23. Herriko eskolako jolasak

- **Erref**: AND-026/030
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 01:07:02. **Bukatu**: 01:09:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Umetako jolasak. Pilotan, arkupean. Herriko eskola non zegoen, Andoainen. Goxokiak erosten zituzten, dirua bazuten. Mutilak eta neskak aparte, herriko eskolan.

24. Kanalera bainatu, gantzontzilotan

- **Erref**: AND-026/031
- **Iraupena**: 0:04:01. **Hasi**: 01:09:17. **Bukatu**: 01:13:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Txori kabi bila ibiltzen ziren. Aita siestan zen bitartean jolasten zuten. Errekara ere joaten zen lagunekin, igandetan; bera aste barruan ere joaten zen kanalera. Errioa arriskutsua da, kanala ez. Presan ere ez zen ibiltzen. Gantzontzilotan bainatzen ziren. Neskak eta mutilak aparte ibiltzen ziren umetatik. Gero ere bai. Neska laguntzen ere ez da ibili bera.

25. Hernioko erromeria

- **Erref**: AND-026/032
- **Iraupena**: 0:04:32. **Hasi**: 01:13:18. **Bukatu**: 01:17:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Inguruko erromeriak. Herniora joaten ziren, irailean. 15 urterekin joan zen lehen aldiz, lagunekin. Iturriotzen, auzoko neska batekin egin zuen dantza, sueltoan. Hurrengo urtean helduta egin zuen dantza; baita trena galdu ere, eta oinez bueltatu behar. Soinu jotzaileak goraino igotzen ziren.

26. Festetara batera eta bestera

- **Erref**: AND-026/035
- **Iraupena**: 0:02:05. **Hasi**: 01:18:53. **Bukatu**: 01:20:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:
Udan festetara joaten ziren batera eta bestera. Zizurkilera eta. Xoxokako

erromeria kendu egin zuten. Andoaingo festak: santakutzak, maiatzean. Zumarragako trikitixa izaten zen.

27. Oilasko jokoa I

- **Erref**: AND-026/036
- **Iraupena**: 0:03:25. **Hasi**: 01:20:58. **Bukatu**: 01:24:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Abuztuan, San Esteban eguna eta herriko festak. Oilasko jokua egiten zuten, Urnietako soinu jotzailearekin. Soldaduska egindakoan edo ezkondutakoan uzten zuten oilasko jokoa. Oilasko jokoa nola izaten zen kontatzen du. Salda edaten zuten Goiburuko etxe batean. Bazkaria eta afaria egiten zuten.

28. Oilasko jokoa II

- **Erref**: AND-026/037
- **Iraupena**: 0:05:01. **Hasi**: 01:24:23. **Bukatu**: 01:29:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Oilaskoei burua nola mozten zieten, ezpatarekin; batzuek baita hortzekin ere. Ohitura nola aldatu den. Lehen neskak oilaskoak lumatzen bakarrik egoten ziren. Ekologistak.

29. Oilasko jokoa III

- **Erref**: AND-026/038
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 01:29:24. **Bukatu**: 01:31:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Oilasko jokoko oilaskoekin zopa eta paella ere egiten zuten. San Esteban hirugarernean egiten zuten oilasko jokoa; orain San Inazio egunean egiten dute.

30. San Joan sua

- **Erref**: AND-026/039
- **Iraupena**: 0:02:31. **Hasi**: 01:31:03. **Bukatu**: 01:33:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:
Andoainen, San Joan bezpera eta San Pedro. Andoaingo plazan sua egiten zen, eta etxe askotan ere bai. Garbitasuna egiteko balio zuen. Lizar adarra jartzen zuten atean.

31. Andoaingo euskara

- **Erref**: AND-026/043
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 01:35:24. **Bukatu**: 01:37:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Andoainen euskara dexente entzuten du. Nahasketa handia dago, hala ere. Tolosako euskarak du garbi fama. Mendaro eta Elgoibar aldeko euskara diferentea iruditzen zaio; lehengusuak ditu han. Andoaingoa garbiagoa ei da.

32. Apaizei lehen berorika; orain, hika

- **Erref**: AND-026/044
- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 01:37:48. **Bukatu**: 01:40:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Euskara » Tratamenduak » Berorika
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Hika hitz egiten zuten asko gazteen artean. Oraingo gazteek ez dute erabiltzen. Duela gutxi pasadizoa: Berastegiko apaizari monagiloak hika egin zion. Lehen berorika apaizei, eta txapela kenduta agurtu behar.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-07

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com